

EVROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

TREĆE ODELJENJE

Predmet MAMIČ protiv SLOVENIJE (br. 2)

(Predstavka br. 75778/01)

PRESUDA

STRAZBUR
27. juli 2006.¹

¹ Presuda je konačna od 27. 10. 2006, *prim. ur.*

U predmetu Mamič protiv Slovenije (Mamič v. Slovenia),

Evropski sud za ljudska prava (Treće odeljenje), zasedajući u u veću u sastavu:

g-din J. Hedigan, (J. Hedigan), *Predsednik*,

g-din B. M. Zupančič (B. M. Zupančič),

g-din C. Birsan (C. Birsan),

g-din V. Zagrebelski (V. Zagrebelsky),

g-din A. Gjulumjan (A. Gyulumyan),

g-din David Tor Bjorgvinson (David Thór Björgvinsson),

g-đa I. Ziemele (I. Ziemele), *sudije*,

i g-din R. Lidel (R. Liddell), *Sekretar odeljenja*,

Posle većanja na zatvorenoj sednici održanoj 6. jula 2006,

Izriče sledeću presudu, koja je usvojena na taj dan:

POSTUPAK

1. Predmet je formiran na osnovu predstavke (br. 75778/01) protiv Republike Slovenije koju je na osnovu čl. 34 Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu "Konvencija") podnela slovenačka državljanka, g-đa Zofija Mamič ("podnositeljka predstavke"), 24. jula 2001.
2. Podnositeljku predstavke zastupala je advokatska kancelarija Verstovšek. Slovenačku Vladu ("Vlada") zastupao je njen agent L. Bembič, Državni pravobranilac.
3. Podnositeljka predstavke navela je u skladu s čl. 6, st. 1, Konvencije da je dužina trajanja postupka pred domaćim sudom bila preterana. U suštini, ona se isto tako žalila na nedostatak delotvornog pravnog leka u odnosu na predugo trajanje postupka (čl. 13 Konvencije).
4. Dana 7. maja 2004. Sud je odlučio da Vladi dostavi pritužbe na dužinu trajanja postupka i na nedostatak pravnih lekova u tom pogledu. Primenjujući čl. 29, st. 3 Konvencije, odlučio je da istovremeno razmotri osnovanost predstavke i njenu dopuštenost.

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI SLUČAJA

5. Podnositeljka predstavke rođena je 1956. i živi u Ravne na Koroškem.

6. Dana 10. maja 1995. podnositeljka predstavke je ozbiljno povređena u saobraćajnom udesu. Bila je bez svesti deset dana i ostala je u bolnici dva i po meseca. Iako su ona njen muž u to vreme živeli razdvojeni i bili u procesu razvoda braka, on je takođe bio u kolima i pretrpeo je određene povrede.

7. Dana 6. juna 1995. policija je podnela krivičnu prijavu protiv podnositeljke predstavke Okružnom tužilaštvu u Slovenj Gradecu, navodeći da je izazvala saobraćajni udes zbog nesavesne vožnje.

Dana 17. maja 1996. Okružni tužilac iz Slovenj Gradeca je podigao optužnicu protiv podnositeljke predstavke kod Okružnog suda u Slovenj Gradecu (*Okrajno sodišče v Slovenj Gradcu*) zbog izazivanja saobraćajnog udesa zbog nemara.

Novembra 1996. podnositeljki predstavke je uručen poziv za prvi pretres koji je zakazan za 3. decembar 1996.

Dana 3. decembra 1996. sud je održao pretres i saslušao svedočenje muža podnositeljke predstavke. On je detaljno opisao kako se dogodio udes, iako je u vreme udesa na određeno vreme izgubio svest.

Sud je zaključio da je podnositeljka predstavke kriva i izrekao joj je sudsku opomenu (*sodni opomin*).

8. Dana 24. decembra 1996. podnositeljka predstavke se žalila Višem sudu u Mariboru (*Višje sodišče v Mariboru*).

Dana 27. decembra 1996. i 12. marta 1997. podnositeljka predstavke je dopunila svoju žalbu dodatnim dokazima.

Dana 9. aprila 1997. Viši sud u Mariboru prihvatio je žalbu podnositeljke predstavke, ukinuo presudu prvostepenog suda i vratio predmet na novo suđenje.

9. Pretresi održani 25. septembra 1997. i 22. januara 1998. su odloženi, ali ne na zahtev podnositeljke predstavke. U ovom periodu podnositeljka predstavke je uložila tri podneska u pisanoj formi.

Tokom postupka sud je imenovao medicinskog veštaka. Sud je isto tako tražio dodatno mišljenje od imenovanog veštaka.

Sud je saslušao šest svedoka, uključujući bivšeg muža podnositeljke predstavke. On je priznao da nije govorio istinu kada je prvi put svedočio u sudu. Objasnio je da

se tog jutra kad se dogodio udes ušunjabo u gepek kako bi pratio svoju ženu. Znači, niti je vozio auto, niti je mogao da vidi iz gepeka.

Na poslednjem pretresu sud je proglasio podnositeljku predstavke krivom i izrekao joj sudsku opomenu.

10. Dana 12. februara 1998. podnositeljka predstavke je uložila žalbu Višem sudu u Mariboru.

Dana 27. januara 1999. sud je dozvolio žalbu podnositeljke predstavke, ukinuo presudu prvostepenog suda i vratio predmet na novo suđenje.

11. Dana 16. maja 2001. podnositeljka predstavke je tražila od suda da okonča postupak jer je krivično gonjenje zastarelo i tražila je nadoknadu troškova i izdataka koje je imala zbog postupka.

Dana 24. maja 2001. sud je odbacio optužnicu jer je bila zastarela. Time je okončan krivični postupak.

Odluka je uručena podnositeljki predstavke 30. maja 2001.

Dana 19. juna 2001. podnositeljka predstavke je tražila da sud donese odluku o troškovima i izdacima izazvanim postupkom.

Dana 4. jula 2001. sud je doneo datu odluku.

12. Dana 11. jula 2001. podnositeljka predstavke je uložila žalbu.

Dana 8. oktobra 2001. veće Okružnog suda u Slovenj Gradcu (*Okrožno sodišče v Slovenj Gradcu*) dopustilo je delimičnu žalbu podnositeljke predstavke i povećao iznos troškova i izdataka.

Odluka je uručena podnositeljki predstavke 9. oktobra 2001.

II. RELEVANTNO DOMAĆE PRAVO

13. Član 96 Zakona krivičnom postupku (*Zakon o kazenskem postopku*) glasi:

“(1) Ako je krivični postupak okončan ili je izrečena presuda kojom je podnosilac predstavke oslobođen ili je odbijena optužnica, ili ako je doneta odluka kojom se odbacuje optužnica, sud će odlučiti svojom presudom ili odlukom da su troškovi i izdaci krivičnog postupka, od čl. 1 do čl. 5 drugog stava člana 92 sadašnjeg Zakona, kao i nužni izdaci optuženog i nužni izdaci i honorari braniocu biti naplaćeni iz [državnog] budžeta...”

PRAVO

I. NAVODNO KRŠENJE čl. 6, st. 1, i čl. 13 KONVENCIJE

14. Podnositeljka predstavke se žalila na preteranu dužinu trajanja postupka. Ona se oslanjala na čl. 6, st. 1, Konvencije, koji glasi:

“Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na suđenje... u razumnom roku ... pred sudom...”

15. U suštini, podnositeljka predstavke je takođe uložila prigovor da pravni lekovi koji su u Sloveniji dostupni u slučaju preterano dugih pravnih postupka nisu delotvorni. Član 13 Konvencije glasi:

“Svako kome su povređena prava i slobode predviđeni u ovoj Konvenciji ima pravo na delotvorni pravni lek pred nacionalnim vlastima, bez obzira jesu li povredu izvršila lica koja su postupala u službenom svojstvu.”

A. Dopuštenost

16. Vlada je tvrdila da nisu iscrpljeni domaći pravni lekovi.

17. Podnositeljka predstavke je osporila taj argument, tvrdeći da dostupni pravni lekovi nisu delotvorni.

18. Sud konstatuje da je ova predstavka slična predmetima *Belinger* i *Lukenda* (videti *Belinger v. Slovenia* (dec.), br. 42320/98, 2. oktobar 2001, i *Lukenda v. Slovenia*, br. 23032/02, 6. oktobar 2005). U ovim predmetima Sud je odbio primedbu Vlade da pravni lekovi nisu iscrpljeni jer je zaključio da pravni lekovi koje je podnositeljka predstavke imao na raspolaganju nisu delotvorni. Sud potvrđuje svoje zaključke u presudi u predmetu *Lukenda* da je kršenje prava na suđenje u razumnom roku sistemski problem koji je rezultat neadekvatnog zakonodavstva i neefikasnog sprovođenja pravde.

19. Što se tiče sadašnjeg predmeta, Sud smatra da Vlada nije pružila nikakve ubedljive argumente koji bi zahtevali da Sud odstupi od svoje ustaljene prakse.

20. Sud dalje konstatuje da je predstavka očigledno neosnovana u smislu čl. 35, st. 3, Konvencije. Niti je nedopuštena po bilo kom osnovu. Stoga mora biti proglašena dopuštenom.

B. Osnovanost

1. Član 6, stav 1

(a) Period koji treba razmatrati

21. Vlada je tvrdila da je postupak počeo 17. maja 1996, kada je podignuta optužnica protiv podnositeljke predstavke.

22. Podnositeljka predstavke je obavestila Sud da joj je poziv za prvi pretres uručen novembra 1996. Ona je tvrdila da je tada saznala da se protiv nje vodi krivični postupak.

23. U predmetu *Eckle v. Germany* (presuda od 15. jula 1982, Serija A br. 51, s. 33, stav 73) Sud je rekao:

“U krivičnim postupcima “razumni rok” koji se pominje u čl. 6, st. 1, počinje da teče čim je osoba “optužena”; to se može dogoditi nekog datuma i pre nego što je predmet došao pred sud (videti, na primer, presudu u predmetu *Deweer* od 27. februara 1980, Serija A br. 35, s. 22, st. 42), kao što su datum hapšenja, datum kada je osoba u pitanju zvanično obavestena da će joj biti suđeno, ili datum kada je otvorena preliminarna istraga (videti presudu u predmetu *Wemhoff* od 27. juna 1968, Serija A br. 7, s. 26-27, st. 19, presudu u predmetu *Neumeister* od istog datuma, Serija A br. 8, s. 41, st. 18, i presudu u predmetu *Ringeisen* od 16. jula 1971, Serija A br. 13, s. 45, st. 110). “Krivična optužba”, za potrebe čl. 6, st. 1, može biti definisana kao “zvanično obaveštenje koje pojedincu daje nadležna vlast o navodima da je počinio krivično delo”, definicija koja takođe korespondira s testom o tome da li je “bilo suštinskog uticaja na situaciju [osumnjičenog]” (videti gore pomenutu presudu u predmetu *Deweer*, s. 24, st. 46).”

24. U ovom predmetu, s obzirom na to da je poziv za prvi pretres uručen podnositeljki predstavke novembra 1996, Sud smatra da je ona tada prvi put saznala da se protiv nje vodi krivični postupak. I u to vreme situacija podnositeljke predstavke bila je pod “suštinskim uticajem” u smislu čl. 6, st. 1. Prema tome, period koji se uzima u razmatranje počeo je novembra 1996.

25. Po mišljenju podnositeljke predstavke, relevantni period je okončan 9. oktobra 2001, kada joj je uručena poslednja odluka koja se odnosila na troškove i izdatke. Vlada je ovo osporila tvrdeći da je postupak okončan 24. maja 2001, kada je prvostepeni sud odbacio optužnicu.

26. Sud podseća da čl. 6, st. 1, Konvencije zahteva da sve faze sudskog postupka kojim se utvrđuju građanska prava i obaveze pojedinca, ili krivične optužbe protiv njega ili nje, ne isključujući faze koje slede presudi o suštini, budu rešene u razumnom roku (videti presudu u predmetu *Robins v. the United Kingdom*, od 23. septembra 1997, Reports of Judgments and Decisions 1997-V, stavovi 28-9). U krivičnim predmetima,

u odnosu na dužinu trajanja postupka, relevantni period se generalno završava danom u kome se donosi konačna odluka o optužbi ili se postupak prekida (videti *Rokhlina v. Russia*, br. 54071/00, stav 81, 7. april 2005). Štaviše, krivični postupak će se uobičajeno završiti zvaničnim obaveštenjem optuženom da se on ili ona više ne gone na osnovu tih optužbi što dozvoljava zaključak da se više ne može smatrati da je situacija te osobe pod suštinskim uticajem (videti predmet *X v. the United Kingdom*, br. 8233/78, Odluka Komisije od 3. oktobra 1979, neobjavljeno).

27. Sud smatra da postupak povodom troškova i izdataka u ovom slučaju nije dao povoda za “krivičnu optužbu” protiv podnositeljke predstavke. Pitanje je, međutim, da li je ovaj postupak bio povezan s krivičnim suđenjem na takav način da potpada pod domet čl. 6, st. 1. S tim u vezi Sud konstatuje da je postupak povodom troškova sproveden u skladu s čl. 96 Zakona o krivičnom postupku (videti stav 13 gore), prema kome osoba koja je optužena može tražiti nadoknadu troškova i izdataka izazvanih krivičnim postupkom ako je optužnica na kraju odbačena a postupak obustavljen. Prema toj odredbi, ishod krivičnog postupka je odlučujući činilac, s tim da je ostvarivanje prava podnositeljke predstavke na nadoknadu uslovljeno time da se postupak okonča bez presude. Stoga građanski aspekt postupka ostaje usko povezan s njegovim krivičnim aspektom (videti, *mutatis mutandis, Calvelli and Ciglio v. Italy* [GC], br. 32967/96, stav 62, ECHR 2002-I).

28. Štaviše, u skladu s čl. 96 Zakona o krivičnom postupku, zahtev podnositeljke predstavke za nadoknadu troškova i izdataka zaveden pod istim (krivičnim) brojem predstavke razmatrao je isti (krivični) sud i isti (krivični) sudija kao meritorni (krivični) postupak, a sud je mogao da donese odluku o troškovima i izdacima istovremeno s odlukom o odbijanju optužnice. Na taj način troškovi i izdaci postupka su neizbežno povezani sa ishodom krivičnog postupka, vezani su s njim u zakonu koji se odnosi na nadležnost, i vremenski su mu sledili (videti, *mutatis mutandis, Hammern v. Norway*, br. 30287/96, stav 46, 11. februar 2003).

29. Ukupno uzev, Sud smatra da postupak koji se odnosi na troškove nije zaseban deo postupka; što se tiče perioda koji treba uzeti u obzir ovaj postupak je prirodni produžetak materijalnog krivičnog postupka i stoga ne može biti razdvojen od njega (videti, *mutatis mutandis, Robins*, citirano gore).

30. Prema tome, po mišljenju Suda, relevantni period je trajao do 9. oktobra 2001, što je dan na koji je Okružni sud u Slovenj Gradecu dostavio podnositeljki predstavke svoju odluku o nadoknadi troškova i izdataka.

31. Period koji treba uzeti u obzir je, stoga, trajao oko četiri godine i jedanaest meseci sa dva stepena suđenja. Pošto je predmet dva puta vraćan na ponovno suđenje, obuhvatio je punih šest pretresa.

(b) Opravdanost dužine trajanja postupka

32. Sud naglašava da se opravdanost dužine trajanja postupka mora oceniti u svetlu okolnosti predmeta i uz poštovanje sledećih kriterijuma: složenost predmeta, ponašanje podnositeljke predstavke i relevantnih vlasti (videti, među mnogim drugim presudama, *Pélissier and Sassi v. France* [GC], br. 25444/94, stav 67, ECHR 1999-II).

33. Vlada je ukazala da je krivični postupak bio relativno složen “jer je bilo neophodno da se ustanove okolnosti u kojima se dogodio saobraćajni udes”, “zbog dve odluke kojima su ukinute prvostepene kazne” i zato što je imenovan medicinski veštak a šest svedoka je trebalo ispitati. Po mišljenju vlade, različiti podnesci u pisanom obliku i zahtevi za novim dokazima koje je podnela podnositeljka pritužbe (ona je takođe tražila dodatno mišljenje imenovanog veštaka) doprineli su dužini trajanja postupka. Za razliku od toga, sudovi su “stalno postupali u skladu sa svojom nadležnošću kako je definisana zakonom” i postupci su odlagani “uglavnom iz objektivnih razloga”, kao što je reorganizacija pravosudnog sistema koja je stupila na snagu 1. januara 1995.

34. Sud ne smatra da je postupak bio naročito složen. Činjenica da je Viši sud u Mariboru dva puta vratio predmet prvostepenom sudu nije učinio predmet složenijim.

35. Što se tiče postupaka nacionalnih vlasti, Sud konstatuje da je ovaj predmet obuhvatio punih šest pretresa. Stoga Sud ne može da zaključi da su domaći sudovi bili neaktivni u ovom predmetu. Štaviše, Sud konstatuje da su u nekim prilikama prvostepeni i drugostepeni sudovi veoma brzo odlučivali o predmetu. Međutim, vraćanje predmeta na ponovno suđenje uzrokovalo je određena odlaganja postupka. Iako Sud nije u poziciji da analizira pravosudni kvalitet odluka domaćih sudova, on smatra da, s obzirom na to da se vraćanje predmeta na ponovno suđenje često određuje kao rezultat grešaka koje su počinili niži sudovi, ponavljanje takvih naloga u okviru jednog postupka može ukazati na ozbiljne nedostatke u pravosudnom sistemu (videti, na primer, *Wierciszewska v. Poland*, br. 41431/98, stav 46, 25. novembar 2003).

36. Pored toga, Sud ne može da prihvati argument da je reorganizacija sudstva, koja je sprovedena skoro dve godine pre nego što je poziv uručen podnositeljki predstavke (videti stavove 7 i 24 gore), mogla da pokrene sva odlaganja do kojih je došlo u ovom predmetu.

37. Najzad, ne izgleda da su postupci podnositeljke predstavke suštinski doprineli odlaganjima u postupku.

38. Međutim, na osnovu opšte ocene o dužini trajanja postupka u gornjim okolnostima, Sud zaključuje da postupak ne pokazuje takve periode neaktivnosti koji

bi se ocenili kao nesaglasni s čl. 6, st. 1 Konvencije. Niti ukupna dužina trajanja postupka utiče na opravdanost zahteva te odredbe.

Prema tome, nije bilo kršenja čl. 6, st. 1.

2. Član 13

39. Član 13 Konvencije garantuje “delotvoran pravni lek pred nacionalnom vlašću” svakome ko tvrdi da su mu prava i slobode predviđeni Konvencijom prekršeni (videti presudu u predmetu *Klass and Others v. Germany*, od 6. septembra 1978, Serija A br. 28, s. 29, st. 64). Međutim, čl. 13 zahteva pravni lek u domaćem pravu samo u odnosu na navodnu žalbu koja je sporna u smislu Konvencije (videti presudu u predmetu *Boyle and Rice v. the United Kingdom* od 27. aprila 1988, Serija A br. 131, s. 23, stav 52). Dakle, dejstvo ove odredbe je da se traži postojanje delotvornog leka koji će se baviti suštinom “sporne pritužbe” i dati odgovarajuće zadovoljenje (videti *Kudła v. Poland* [GC], br. 30210/96, stav 157, ECHR 2000-XI).

40. Sud dalje ističe da postojanje stvarne povrede jedne druge odredbe Konvencije (“materijalna” odredba) nije preduslov za primenu čl. 13 (videti presudu u predmetu *Klass and Others* od 6. septembra 1978, Serija A br. 28, s. 29, stav 64). Činjenica da optužbe podnositeljke predstavke na kraju nisu potvrđene ne sprečava da njegov ili njen zahtev bude smatran spornim u smislu čl. 13 Konvencije (videti presudu u predmetu *Kaya v. Turkey* od 19. februara 1998, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-I, s. 330-31, stav 107).

41. U sadašnjem predmetu Sud je zaključio da je zahtev podnositeljke predstavke u skladu s čl. 6, st. 1 dopušten, mada neosnovan. Dakle, podnositeljka predstavke je imala “spornu pritužbu”, bez obzira na zaključak Suda da dužina trajanja postupka pred domaćim sudovima nije uticala na zahtev za razumnim rokom. Znači, podnositeljka predstavke je imala pravo u skladu s čl. 13 da dobije pravni lek od nacionalnih vlasti kako bi se odredilo da li je krivični postupak protiv nje bio preduget.

42. Sud konstatuje da su primedbe i argumenti koje je iznela Vlada tvrdeći da postoje delotvorni pravni lekovi s tim u vezi odbijeni u prethodnim predmetima (videti *Lukenda*, citirano gore) i ne vidi nijedan razlog da u ovom predmetu donese drugačije zaključke.

43. Prema tome, Sud smatra da je u okolnostima sadašnjeg predmeta bilo kršenja čl. 13 zbog nepostojanja pravnog leka prema domaćem pravu, pri čemu je podnositeljka predstavke mogla dobiti presudu o tome da li je njen predmet razmatran u razumnom roku, kako je navedeno u čl. 6, st. 1.

II. PRIMENA čl. 41 KONVENCIJE

44. Član 41 Konvencije predviđa:

“Kada Sud utvrdi prekršaj Konvencije ili protokola uz nju, a unutrašnje pravo Visoke strane ugovornice u pitanju omogućava samo delimičnu odštetu, Sud će, ako je to potrebno, pružiti pravično zadovoljenje oštećenoj stranci.”

A. Šteta

45. Podnositeljka predstavke je tražila 7.500 eura (EUR) na ime nematerijalne štete.

46. Vlada je osporila ovaj zahtev.

47. Uzimajući u obzir zaključak da postupak u kome je podnositeljka predstavke bila jedna od strana nije bio neopravdano dug, Sud smatra da zaključak o tome da je bilo povrede čl. 13 predstavlja sam po sebi dovoljno pravično zadovoljenje i ne određuje nikakvu novčanu naknadu po ovom osnovu.

B. Troškovi i izdaci

48. Podnositeljka je takođe tražila oko EUR 1180 na ime troškova i izdataka izazvanih postupkom pred sudom.

49. Vlada je tvrdila da je zahtev preteran.

50. Prema praksi Suda, podnositeljka predstavke ima pravo na nadoknadu troškova i izdataka samo u meri u kojoj je dokazano da su oni stvarno i nužno nastali i da su bili razumni u pogledu iznosa. Sud takođe konstatuje da advokati podnositeljke predstavke, koji su podnositeljku predstavke zastupali i u predmetu *Lukenda* (citiran gore), uložili skoro 400 predstavlki koje su, osim u pogledu činjenica, suštinski iste kao i tekuća predstavka. Prema tome, u ovom predmetu, imajući u vidu informacije kojima je raspolagao i gore pomenute kriterijume, Sud smatra da je razumno dodeliti podnositeljki predstavke iznos od EUR 1000 za postupak pred Sudom.

C. Zatezna kamata

51. Sud smatra adekvatnim da zatezna kamata bude zasnovana na najnižoj kamatnoj stopi Evropske centralne banke, kojoj treba dodati tri procentna poena.

IZ GORE NAVEDENIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *Proglašava* predstavku dopuštenom;

2. *Utvrđuje* da nije bilo povrede čl. 6, st. 1 Konvencije;
3. *Utvrđuje* da je bilo povrede čl. 13 Konvencije;
4. *Utvrđuje*
 - (a) da tužena država treba da isplati podnositeljki predstavke, u roku od tri meseca od datuma kada ova presuda postane pravosnažna u skladu s čl. 44, st. 2 Konvencije, iznos od EUR 1000 (jednu hiljadu eura) na ime troškova i izdataka, plus sve takse koje bi mogle biti naplaćene za ove iznose;
 - (b) da po isteku gore navedena tri meseca do isplate treba platiti običnu kamatu na gore naveden iznose po stopi koja je jednaka najnižoj kamatnoj stopi Evropske centralne banke tokom datog perioda uz dodatak od tri procentna poena;
5. *Odbija* preostali deo zahteva podnositeljke predstavke za pravičnim zadovoljenjem.

Sačinjeno na engleskom, i dostavljeno u pisanoj formi 27. juli 2006, u skladu s Pravilom 77, st. 2 i 3, Pravilnika Suda.

Roderick LIDDELL,
sekretar

John HEDIGAN,
predsednik